

Kirjastojen vaikuttavuuden arvioinnista

Timo Cantell (& Tuula Haavisto)
Helsingin kaupunki

Yhteistyössä Kuntaliitto, Helsingin kaupunginkirjasto
keskuskirjastoroolissaan ja Helsingin Tietokeskus

- Vaikuttavuus.kirjastot.fi
- ”Hyötyä, tietoa, elämyksiä : kirjastojen vaikuttavuuden ulottuvuuksia” / Ninni Sandelius (toim.). Suomen kuntaliitto, 2016
- Vaikuttavuutta tarkastellaan eri näkökulmista
  - Kansalaisten hyvinvointi
  - Kansalaisuus
  - Kunnan elinvoimaisuus
  - Työkalut joilla vaikuttavuutta voidaan mitata ja esittää vaikuttavuutta
  - Keissejä ja kuvauksia

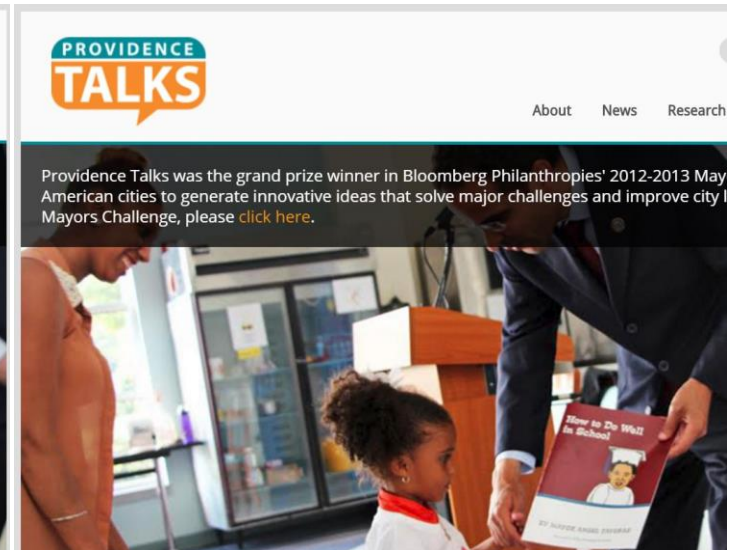
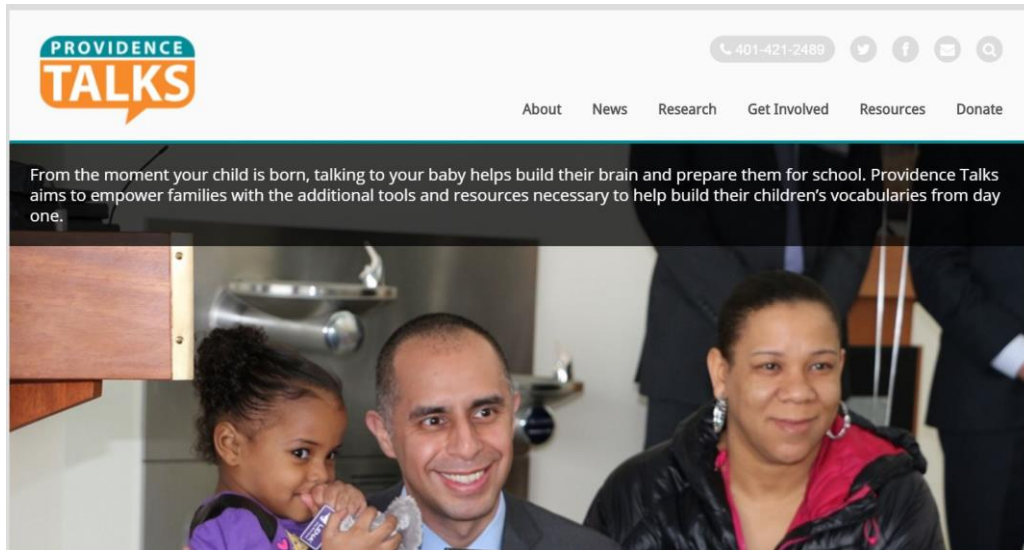

Kansainvälisesti merkittävää

- 20 vuoden aikana eri maissa tehty iso joukko sekä kansallisia, osavaltiokohtaisia että kuntakohtaisia tutkimuksia kirjastojen vaikuttavuudesta ja taloudellisista hyödyistä
- Erityisesti taloudellisten hyötyjen esittelyssä oltava kulttuurialojen kohdalla tarkkana
  - Hyötyjen laskentamalleissa isoja eroja, uskottavuusvajettakin esiintyy
  - Osa poliitikoista ja muista kuntapäättäjistä oppinut epäilemään näitä, koska kulttuurialalla liikkuu 'hyöty- ja vaikuttavuus' –otsikoilla myös höttöä
- Tässä aineistossa em. problematiikkaa arvioiva Timo Cantellin & Anna Idströmin artikkeli on urauurtava
  - Käännetään ainakin englanniksi, ehkä myös ruotsiksi

Kaupunkikilpailun satoa

- **Mayors Challenge -kilpailu** järjestettiin USA:ssa vuonna 2013 tavoitteena mahdollisimman innovatiivinen kaupunkia kehittävä idea.
- Kilpailun voitti **Providence Talks**-hanke, palkinto 5 miljoonaa dollaria.
- www.providencetalks.org

Kaupunkikilpailun satoa

- Taustalla tutkijoiden havainto, että köyhemmissä perheissä (USA:ssa) lapset kuulevat päivittäin vähemmän kuin yhden kolmasosan siitä sanamäärästä, jonka rikkaampien perheiden lapset kuulevat päivittäin. Neljän vuoden ikään mennessä nämä lapset ovat kuulleet 30 miljoonaa sanaa vähemmän kuin parempiosaiset.
- Pieni kaupunki, Providence, ryhtyi käyttämään teknologiaa, jonka avulla lapsille luettiin ja heidän sanavarastonsa alkoi kasvaa.

**Kulttuuripolitiikassa vallitsee jännite
kulttuurin instrumentaalisten vaikutusten
(talous, työllisyys, yms.) ja toisaalta
autonomiavaateiden (*l'art pour l'art*,
ars gratia artis) välillä.**

**Globaaleissa pääomien ja ihmisten virroissa
kulttuurialan merkitys kaupunkien ja
paikkakuntien kehityksessä on korostunut.**

**Kulttuuriala on noussut kaupunkien
kehityksen keskiöön niin taloudellisesti,
sosiaalisesti kuin imagollisestikin.**

**Kuntaliitto puhuu sote-uudistuksen jälkeisestä
'sivistyskunnasta'.**

Debatt om kreativitet och städer

Åke E. Andersons fyra K:n

Kultur

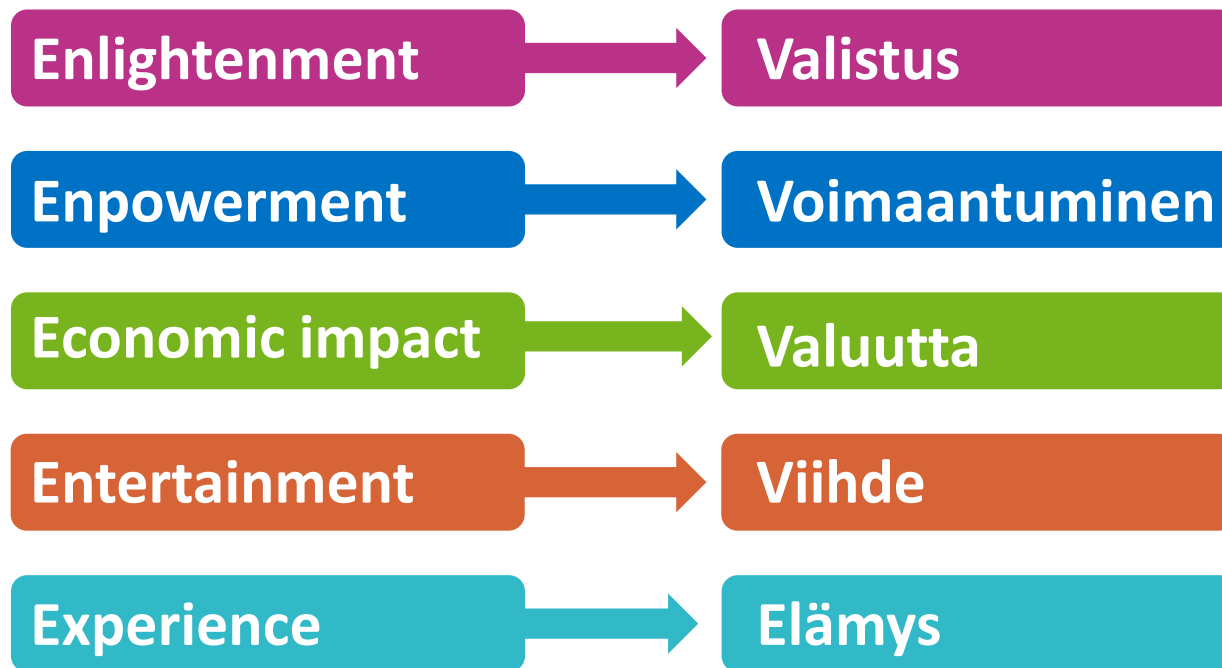
Kreativitet

Kommunika-
tion

Kunskap

Anderson, Åke E. 1985. Kreativitet - StorStadens Framtid. Värnamo: Prisma.

Kulttuuripolitiikan E:t ja V:t

*Lähde: Dorte Skot-Hansen (2005). Why Urban Cultural Policies?
In Eurocult21 Integrated Report, Jill Robinson (ed.) 2005. Helsinki: Eurocult21.*

Kooste kirjastojen hyötyvaikutuksista

- Lukeminen ja elämässä menestyminen
- Kirjastot julkisina tiloina – kansalaisten olohuone
- Hyötyvaikutukset start-up-yrityksille, luovuus ja innovatiivisuus
- Inhimillinen ja yhteiskunnallinen hyötyvaikutus
- Taloudellisia hyötyvaikutuksia
- Digitalisaatio
- Kirjastojen tulevaisuudenvisioita
- Tutkimuksilta huomaamatta jääneitä aspekteja
- *Koosteen on tehnyt FT Anna Idström*

Lukeminen ja elämässä menestyminen

- Vapaa-ajan lukemisella on suurempi vaikutus lasten koulumenestykseen kuin heidän perheensä sosioekonomisella statuksella.
- Lukuisat eri puolilla maailmaa ja eri vuosikymmenillä tehdyt tutkimukset osoittavat lähes säännönmukaisesti, että koulukirjastoista on hyötyä oppimiselle.
- Näyttäisi jopa siltä, että kirjastojen järjestämät toiminnot auttavat katkaisemaan negatiivisen sosiaalisen kierteen sellaisten lasten kohdalla, joita ei kodeissa kannusteta lukemaan eikä lukeminen kuulu tapoihin.

Lukeminen ja elämässä menestyminen

- Lapset jotka lukevat vapaa-ajallaan, ovat parempia lukijoita kuin muut. Esim. PISA-tutkimukset vahvistavat tämän OECD-maissa.
- Hyvä lukutaito edesauttaa
  - vakaampaan asemaan työmarkkinoilla
  - korkeampiin palkkoihin
  - parempaan terveyteen
  - korkeampaan koulutustasoon
  - korkeampaan sosiaaliseen viiteryhmään

Lukeminen ja elämässä menestyminen

- **Tanskassa kyselyssä on saatu tulos, jossa**
- 93 % tanskalaisista arvioi kirjastojen vaikuttavan lasten kiinnostukseen lukemista kohtaan
- 76 % uskoo lisäksi kirjastojen vaikuttavan positiivisesti ihmisten yleiseen innokkuuteen lukea
- 51 % kokee henkilökohtaisesti kirjastojen lisänneen heidän lukuintoaan

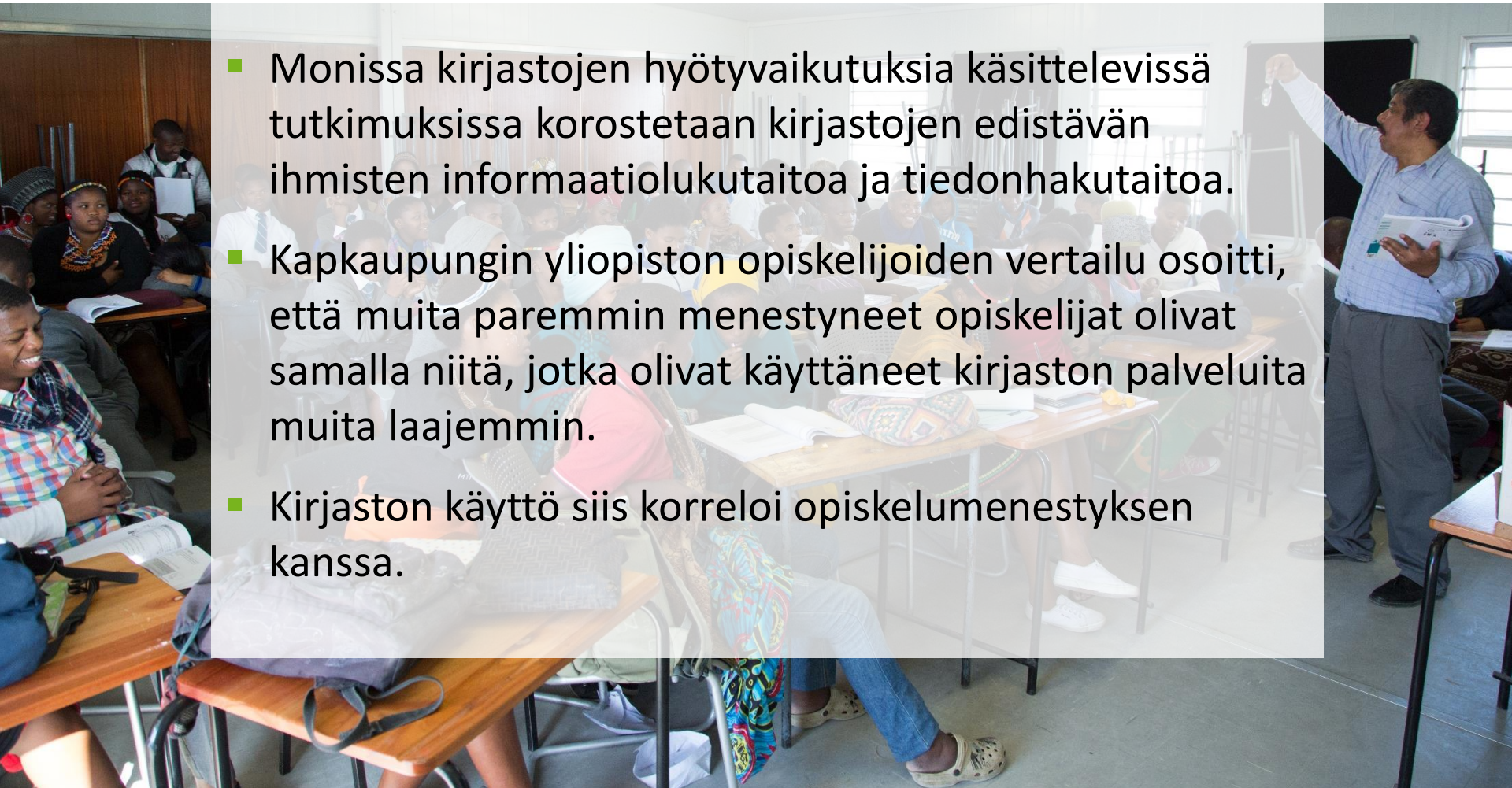
Lukeminen ja elämässä menestyminen

- Kokemukset ongelmallisilla asuinalueilla Pohjois-Irlannissa ja Kaliforniassa osoittavat kirjallisuuden luovan hyvän kanavan nuorille ymmärtää itseään, toisiaan ja elämäänsä. Kirjallisuus voi myös luoda mahdollisuuden opiskelumotivaatioon.
- Kirjastojen aineistot, kokoelmien selailu sinänsä, saattaa edesauttaa opiskelumotivaation löytymistä niillä aikuisilla, jotka eivät nuoruudessaan ole menestyneet opinnoissaan.

Lukeminen ja elämässä menestyminen

Kuva: Wikipedia.

- Monissa kirjastojen hyötyvaikutuksia käsittelevissä tutkimuksissa korostetaan kirjastojen edistävän ihmisten informaatiolukutaitoa ja tiedonhakutaitoa.
- Kapkaupungin yliopiston opiskelijoiden vertailu osoitti, että muita paremmin menestyneet opiskelijat olivat samalla niitä, jotka olivat käyttäneet kirjaston palveluita muita laajemmin.
- Kirjaston käyttö siis korreloi opiskelumենestyksen kanssa.

Kirjastot julkisina tiloina – kansalaisten olohuone

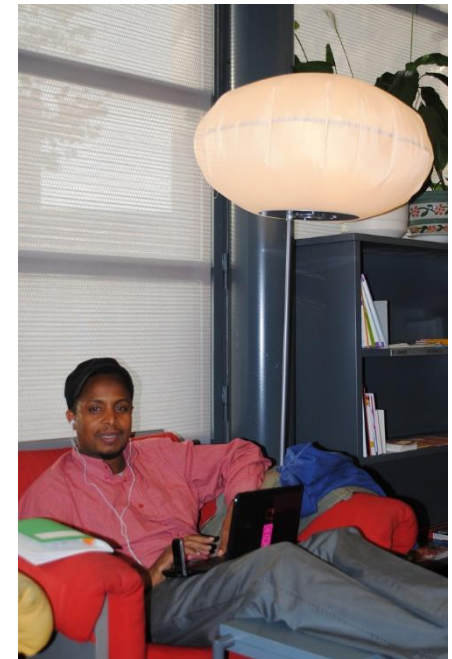
- On mahdollista, että digitalisaation myötä kirjastojen merkitys tiedonsaannin tärkeimpänä lähteenä vähenee, mutta samalla kirjastojen merkitys julkisena tilana - yhteisenä olohuoneena - lisääntyy.
- Esim. Tanskassa ja Norjassa tehdyissä tutkimuksissa on huomattu, että 55–60 % kirjastojen käyttäjistä ei lainaa materiaalia, vaan käyttää kirjastoja muihin tarkoituksiin.

Kuva: Copyright CC Hugo Pardo Kuklinski

Kirjastot julkisina tiloina – kansalaisten olohuone

- Esim. Tanskassa ja Norjassa tehdyissä tutkimuksissa on huomattu, että 55–60 % kirjastojen käyttäjistä ei lainaa materiaalia, vaan käyttää kirjastoja muihin tarkoituksiin.
- Valtaosa tästä ryhmästä on miehiä ja monet ovat maahanmuuttajia.
- Osa näistä kirjastojen käyttäjistä viipyy kirjastoissa useita tunteja kerrallaan ja käy kirjastoissa usein, 4–5:nä päivänä viikossa.

Kuva: Copyright CC HelMet-kirjasto.

Kirjastot julkisina tiloina – kansalaisten olohuone

- Kirjastojen merkitys vapaa-ajanviettomahdollisuuksien ja sosiaalisten kontaktien tarjoajana korostuu työttömillä, eläkeläisillä, pätikätyöläisillä ja yksinasuvilla.
- Tanskassa kirjastojen suosio maahanmuuttajien keskuudessa perustuu kahteen tekijään:
  - kirjaston palvelujen (lehdet, kopiokone, tietokoneet) käyttöön
  - kirjastoon miellyttävänä tapaamispaikkana

Kuva: Copyright CC HelMet-kirjasto.

Kirjastot julkisina tiloina – kansalaisten olohuone

Kuva: Copyright CC HelMet-kirjasto.

- Kirjastot ovat houkuttelevia, koska ne tarjoavat turvallista, julkista tilaa heikommassakin asemassa oleville väestöryhmille. Tämä tärkeä seikka ei näy lainaustilastoissa.

Hyötyvaikutukset start up -yrityksille, luovuus ja innovatiivisuus

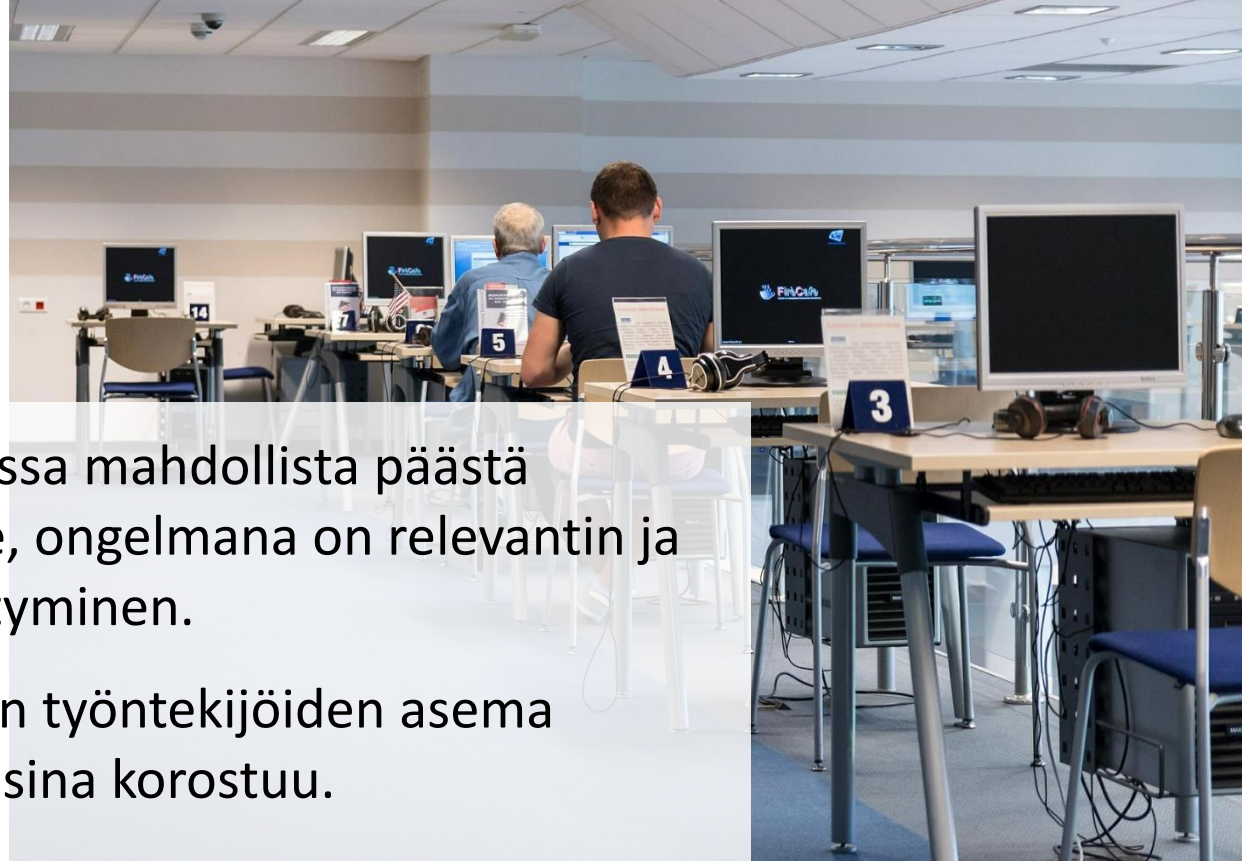
- Tarjolla on jonkin verran tutkimusta kirjastotilojen merkityksestä uusien yritysten kehitys- ja syntypaikkoina.
- USA:ssa keskustellaan ns. **makerspace**-tiloista, joissa kirjastojen käyttäjille tarjoutuu monipuolisia mahdollisuuksia luoda digitaalisia tai fyysisiä tuotteita. Idea on viety myös yliopistojen kirjastoihin.
- Kirjastot näyttäytyvät myös leikkimisen ja pelaamisen areenoina, toiveena samalla uusia ideoita ja mahdollisia innovatiivisia tuotteita ja palveluita.

Inhimillinen ja yhteiskunnallinen hyötyvaikutus

- Edellä kuvatut esimerkit ja orientaatiot kertovat joitain havaintoja kirjastoihin liittyvistä vaikutuksista.
- Vaikutuksia voidaan kysyä suoraan asiakkailta ja yleensä palaute on hyvin positiivista.
- Oma keskustelunsa on mm. kirjastoihin liitetty sosiaalinen pääoma ja sen kertyminen.

Digitalisaatio

- Nykyään on periaatteessa mahdollista päästä nopeasti tiedon äärelle, ongelmana on relevantin ja luotettavan tiedon löytäminen.
- Kirjastojen ja kirjastojen työntekijöiden asema tiedonhaun ammattilaisina korostuu.
- Internet ja kirjastot hyötyvät toinen toisistaan, eivät ole poissulkevia.
- Kirjastojen tarjoamat tietokoneen käyttömahdollisuudet ja koulutukset ovat tärkeä osa kansalaisdemokratiaa. Näin voidaan mm. ehkäistä syrjäytymistä ja väestön digitaalista jakautumista.

Tulevaisuusvisioita

- **Kirjastoverkko saattaa pienentyä ja keskittyä**
- **Kirjastoissa muut kuin tietoon liittyvät funktiot voivat korostua**

Taloudellinen vaikuttavuus - Baumolin tauti

- **Baumol & Bowen (1966). *Performing Arts: The Economic Dilemma*.** New York: The Twentieth Century Fund.
- Teos on vaikuttanut monin tavoin kulttuurin talouskeskusteluihin samoin kuin laajemmin julkisen sektorin taloudellisiin tarkasteluihin.
- Taustalla erityisesti ns. tuottavuuskuilu.

Toronton kirjasto- vaikutukset

**So Much More:
The Economic Impact
of the Toronto Public
Library on the City
of Toronto**

MARTIN
*Prosperity*Institute

Total direct benefit as much as \$500 per member

Exhibit 2

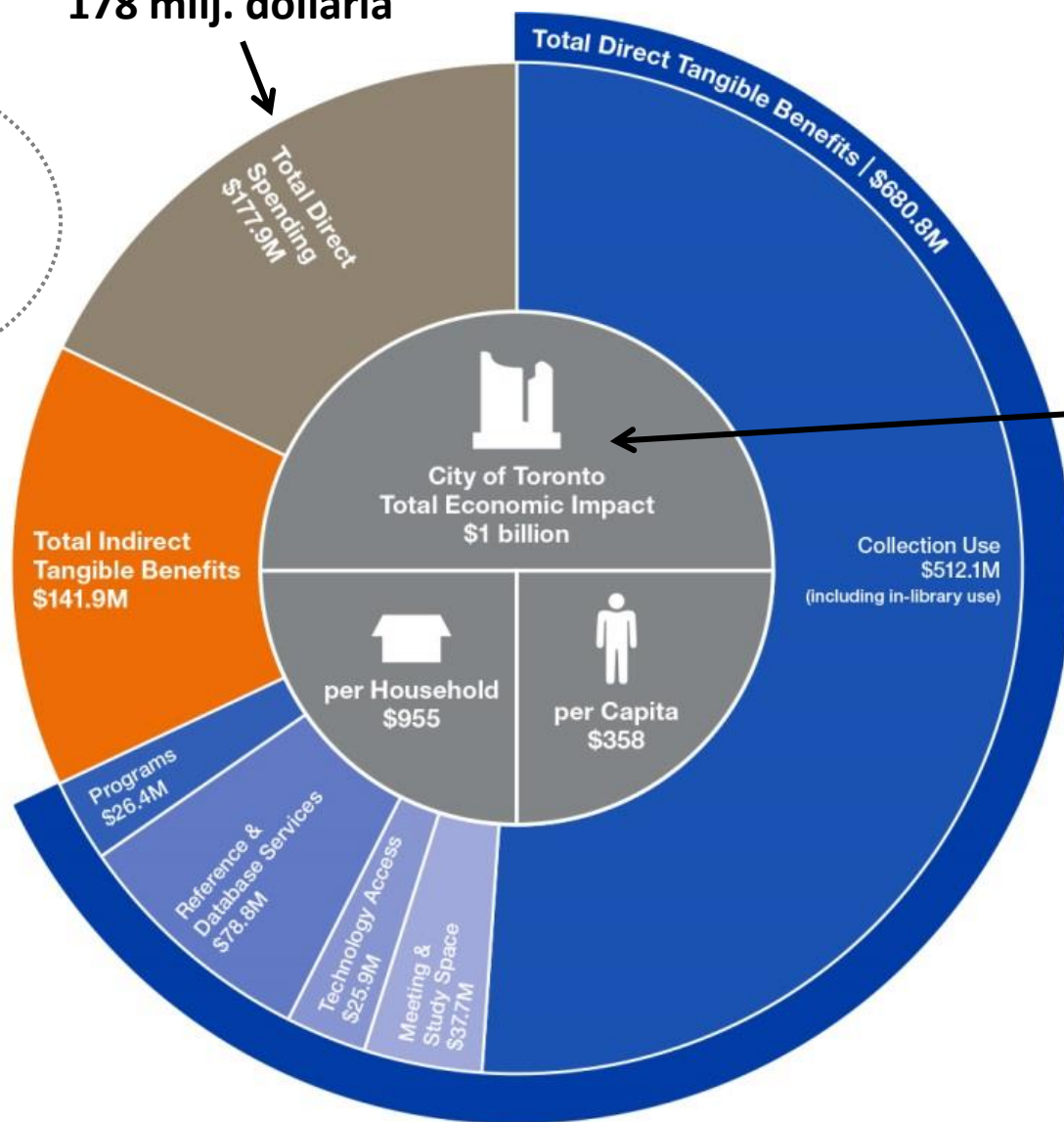
Based on up to **\$1 billion** in total direct benefits and
use of the library by **72%** of Torontonians.

**Total direct benefit as much as \$500
per member**

For the 72% of Torontonians who use library services, the
total direct benefit is as much as \$500 (\$502.15) per library
member (**Exhibit 2**).

Toronton kirjasto-vaikutukset

Kirjaston budjetti
178 milj. dollaria

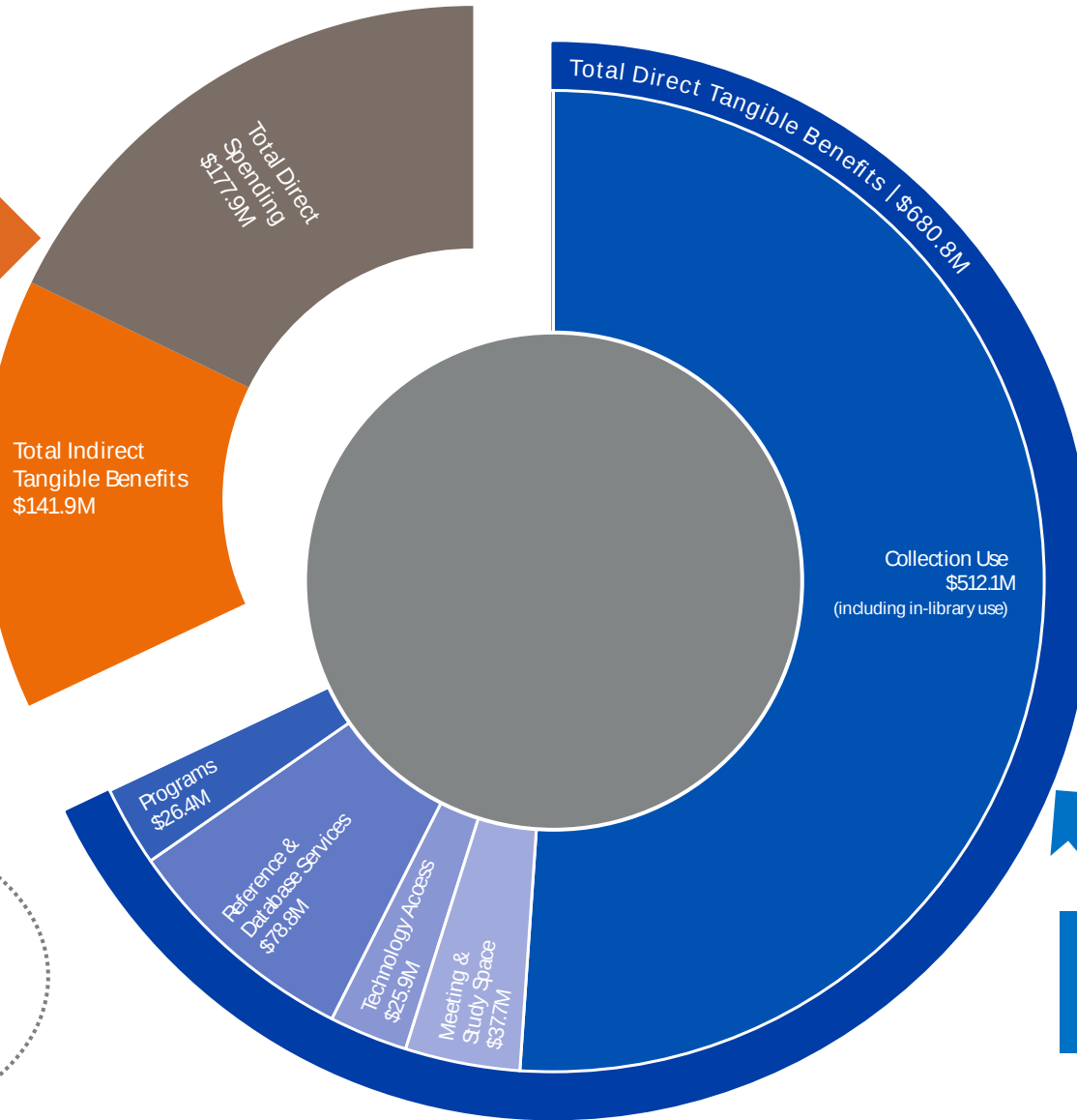
Laskennallinen taloudellinen merkitys
1 mrd. dollaria

Jokainen sijoitettu dollari kirjastoon tuottaa 5,63 dollaria!

Toronto Public Library creates over \$1 billion in total economic impact

Suora ja
epäsuora
taloudellinen
vaikutus

Toronton
kirjasto-
vaikutukset

Taloudellinen
merkitys

\$1 invested = \$5.63 of economic impact

Huomioitavia seikkoja

- Eroteltava keskustelu kulttuurin taloudellisista ***vaikutuksista*** ja toisaalta taloudellisista ***merkityksistä***.
- Aivan oma mielenkiintoinen tutkimusala liittyy kulttuuritoiminnan kautta kertyviin sosiaalisiin, terveydellisiin ja laiveammin yhteiskunnallisiin merkityksiin.
- Tällöin arvioidaan vaikka jonkin kulttuuritoiminnan merkitystä asuinalueen arvon nostoon, yksilöiden koulutus- ja työllisyysmahdollisuuksiin, terveyteen, hyvinvointiin, kaupunginosien tai kokonaisten kaupunkien imagoon jne.

Kiitos!

Timo Cantell

Helsingin kaupungin tietokeskus

timo.cantell@hel.fi